

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาศักยภาพด้านความรู้เศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพด้านความรู้และการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ของประชาชน และเพื่อเสริมสร้างศักยภาพด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่สอดคล้องกับความต้องการของคนในชุมชน ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) โดยออกแบบการวิจัยเป็น 3 ระยะ ระยะที่หนึ่ง การสำรวจสภาพและศักยภาพชุมชน ระยะที่สอง การพัฒนารูปแบบและเสริมสร้างศักยภาพผู้นำชุมชนในการพัฒนาตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ระยะที่สาม การติดตามและประเมินผลในชุมชน การคัดเลือกพื้นที่ ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) สุ่มได้ตัวอย่างชุมชนที่มีระดับการพัฒนาแตกต่างกันจำนวน 3 ชุมชน คือ (1) ชุมชนบ้านโคกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ (2) ชุมชนบ้านโนน ตำบลโพนคือ อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ และ (3) ชุมชนบ้านกระทอน ตำบลมะเร็ง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา หน่วยตัวอย่างในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ มี 2 ระดับคือ ระดับชุมชน และระดับบุคคล ซึ่งได้แก่ กลุ่มผู้นำชุมชน จำนวน 86 คน และประชาชนที่เป็นตัวแทนครัวเรือน จำนวน 250 คน

ผลการศึกษา พบว่าศักยภาพด้านความรู้เศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำชุมชน มีการเปลี่ยนแปลงดีขึ้นจากการเสริมสร้างศักยภาพด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่สอดคล้องกับความต้องการของคนในชุมชน ซึ่งคณะผู้วิจัยทำการทดสอบโดยใช้ข้อมูลเชิงปริมาณทดสอบทางสถิติ พบว่าเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยทั้ง 4 ข้อ คือ (1) ประชาชนในชุมชนซึ่งมีระดับการพัฒนาตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกัน มีการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในระดับที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (2) ประชาชนในชุมชนที่มีระดับการพัฒนาแตกต่างกันมีระดับความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกัน กล่าวคือ ชุมชนที่มีการพัฒนาระดับดี จะมีระดับความรู้สูงกว่าชุมชนที่มีการพัฒนาระดับปานกลางและชุมชนที่มีการพัฒนาระดับพอใช้ และชุมชนที่มีการพัฒนาระดับปานกลางจะมีระดับความรู้สูงกว่าชุมชนที่มีการพัฒนาระดับพอใช้ (3) ประชาชนในชุมชนที่มีระดับการพัฒนาแตกต่างกัน มีการรับรู้เกี่ยวกับจุดแข็ง จุดอ่อน และปัจจัยเอื้อ ในการพัฒนาชุมชนตนเองแตกต่างกัน กล่าวคือ ชุมชนที่มีการพัฒนาระดับดี จะมีการรับรู้ฯ สูงกว่าชุมชนที่มีการพัฒนาระดับปานกลางและชุมชนที่มีการพัฒนาระดับพอใช้ และชุมชนที่มีการพัฒนาระดับปานกลางจะมีการรับรู้ฯ สูงกว่าชุมชนที่มีการพัฒนาระดับพอใช้ ทั้งนี้ มีเพียงประเด็นการรับรู้เกี่ยวกับอุปสรรคในการพัฒนาชุมชนของตนเอง ที่พบว่า ชุมชนที่มีการพัฒนาระดับพอใช้จะมีการรับรู้ฯ สูงกว่าชุมชนที่มีการพัฒนาระดับปานกลาง และชุมชนที่มีการพัฒนาระดับดี และ (4) การอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพด้านความรู้เศรษฐกิจพอเพียง

มีประสิทธิผลทำให้ผู้นำชุมชนที่เข้าร่วมอบรมมีความรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียงเพิ่มมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่า ผู้นำชุมชนและประชาชนที่เป็นตัวแทนครัวเรือนในชุมชนทั้ง 3 แห่ง ต่างก็สะท้อนมุมมองในเชิงบวกและตอบรับแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และความแตกต่างในระดับการพัฒนาระหว่างชุมชน ไม่ได้แสดงให้เห็นว่าจะเป็นอุปสรรคต่อกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพศักยภาพด้านความรู้เศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำชุมชนตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้นจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้

ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการกำหนดนโยบายและมาตรการเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน รวมทั้งหน่วยงานที่ส่งเสริมสนับสนุนการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการพัฒนาชุมชน ควรมีการประสานความร่วมมือระหว่างกันเพื่อกำหนดนโยบายระดับชาติที่ชัดเจนในการนำรูปแบบจากงานวิจัยนี้ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชนและนำองค์ความรู้เศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ปฏิบัติจริงทั้งในชุมชนที่มีสภาพการพัฒนาอยู่ในระดับดี ระดับปานกลาง และระดับพอใช้ ซึ่งพบว่าได้ผลดีโดยผู้นำชุมชนที่ได้เข้าอบรมตามหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้จากรูปแบบการพัฒนาในการศึกษาครั้งนี้มีความเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านความคิดและการปฏิบัติ หลักสูตรนี้จึงอาจเป็นทางเลือกหนึ่งของการพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชนในกรณีที่มีข้อจำกัดเรื่องระยะเวลา ความพร้อมของผู้นำชุมชน และงบประมาณในการดำเนินการ นอกจากนี้ ควรส่งเสริมให้ศูนย์ฝึกอบรมมีการจัดหลักสูตรที่มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพของผู้นำชุมชนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งแนวคิดและการปฏิบัติจริง และสนับสนุนกิจกรรมของเครือข่ายผู้นำชุมชนที่ผ่านการฝึกอบรมแล้วอย่างต่อเนื่อง

In this investigation, the researcher has been concerned with developing the knowledgebase of community leaders in northeastern Thailand in regard to the philosophy of sufficiency economy. Additionally, the researcher has been concerned to develop methods whereby this philosophy can be extrapolated to the end of meeting the needs of the general public at the community level.

The program of research required participatory action on the part of the researcher. In carrying out the project, the researcher divided the program into three interlocking phases. In the first phase, a survey of community conditions and potentialities in relevant respects was conducted. In the second phase, it was determined how a pattern of action could be developed such that community leaders could learn how to carry out community service projects which would be congruent with the philosophy of sufficiency economy. The third phase involved a follow-up inquiry and an evaluation of what has been accomplished in the communities participating in the project.

Using the multi-stage sampling method, the researcher selected three communities at different levels of development. These communities were (1) the Baan Kok Mueang Community, Chorake Male subdistrict, Prakhon Chai district, Buri Ram province; (2) the Baan Non Community, Pon Khor subdistrict, Mueang district, Si Sa Ket province; and (3) the Baan Krathon Community, Mareng subdistrict, Mueang district, Nakhon Ratchasima province. The sample units used in the course of investigation were at two levels: the community level and the individual level. Accordingly, the researcher selected 86 community leaders and 250 householders as representative subjects of inquiry.

Findings are as follows:

Indications are that the community leaders under investigation have had their understanding of the philosophy of sufficiency economy enhanced by reference to the needs of members of their communities through the use of various learning activities.

Testing the data collected in this connection by means of the application of statistical methods, the researcher was able to determine that findings were congruent with the research hypotheses framed for this investigation in four respects as follows:

(1) It was determined that at a statistically significant level of 0.05 there was a correlation between the degree to which communities were developed and the degree to which the communities could put into practice the philosophy of sufficiency economy.

(2) It was also ascertained that those communities which differed in level of development concomitantly differed in knowledge of the philosophy of sufficiency economy. Accordingly, those communities having a good developmental level exhibited higher levels of knowledge regarding the philosophy of sufficiency economy than those communities whose level of development were moderate or fair.

(3) Rank-and-file members of these communities exhibited differences in awareness regarding community strengths and weaknesses, as well as of various supporting factors pertinent to the development of their own communities. In other words, the members of the community exhibiting a good level of development had a higher level of awareness than the members of a community displaying moderate and fair levels of development. Moreover, the members of the community at a moderate level of development had higher levels of awareness than those of the community at a fair level of development. In regard to awareness of obstacles to community development, it was found that members of the community at the fair level of development exhibited a higher level of awareness than the communities at moderate and good levels of developments.

(4) The researcher determined that the training program regarding the knowledge of sufficiency economy was effective in increasing the knowledgebase of community leaders at a statistically significant level of .01.

Using qualitative methods of analysis, the researcher additionally found that both community leaders and householders in the three communities held positive attitudes and were responsive to the principles of the philosophy of sufficiency economy. Differences in the levels of development of the communities under investigation were not correlated with obstacles to promoting knowledge of the philosophy of the sufficiency economy on the part of community leaders in accordance with the scheme developed by the researcher.

Therefore, agencies concerned with developing policies and measures designed to solve the problem of poverty in addition to those agencies engaged in supporting the use of the concept of sufficiency economy in the development of communities should cooperate in constructing a distinctive national policy on the basis of the framework provided by this research endeavor.

This is because the researcher was able to determine that the community leaders participating in the training in the program and in attendant learning activities have adopted new ideas and practices. It is further indicated that the curriculum developed by the researcher can provide an alternative means of fully developing the potential of community leaders even in face of time constraints, lack of readiness, and budget limitations.

In addition, training centers should be supported by the authorities to the end of promoting programs earmarked to develop the potential of community leaders both conceptually and practically. Such training centers would be devoted to the task of developing a fully-fledged network of trained community leaders on a continuous basis.